

כדאי ללמוד דפים אלו עם חתן הבר המצוה, וכדי לזכות את הרבים ניתן אח"כ להעביר זאת לבחור בר-מצוה אחר

תטז

המשנה המחכימה סמכת אבות

קבלת עול תורה ונשמה קדושה' בבר מצוה

שאלה: מה חשיבותו הגדולה של יום ח' בר-מצוה' שבו משלים חנער י"ג שנה?

רלמ. אבות ה, כא: "בן שלש עשרה למצוות". פירש הרע"ב "ככתוב (במדבר ה, כז) 'איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם'. וגבי שכם כתוב (בראשית לד, כה) 'ויקחו שני בני יעקב שמעון ולוי אחי דינה איש חרבו', ולוי באותו פרק בן שלש עשרה שנה היה, וקרא לו 'איש'".
וכן פירשו רש"י בפירוש א' והמפרש (גזיר כט: ד"ה ור"י), כמפורש במדרש (ב"ר פ, י ופסיקתא זוטרתי, בראשית שם) "איש חרבו... רבי אלעזר אומר בן שלש עשרה שנה היום" (ועיין בשו"ת מהר"י אסאד י"ד א ד"ה ועוד עדיפא). אולם רש"י בפירוש ב', שו"ת הרא"ש (טז, א) ושו"ת מהרי"ל (סימן נא) כתבו שדבר זה הוא בכלל 'שיעורים' שהם הלכה למשה מסיני (כאמרו בעירובין ד. יומא פ. וסוכה ה: 'שיעורין... הלכה למשה מסיני').

והנה היצר הרע נכנס באדם מיד כשהוא יוצא ממעי אמו^{תב}, אבל היצר הטוב נכנס בו רק כשהוא נעשה בן י"ג שנים^{תג}, ומסתמא כניסתו היא מכח ה'נשמה קדושה' שנכנסת אליו ביום זה (כדלהלן), ומאז היצר הטוב מורה לאדם את הדרך הטובה שילך בה^{תד}.

תב. ככתוב (בראשית ה, כא) "כי יצר לב האדם רע מנעוריו", ופרש"י (ומקורו בב"ר לד, י) "מנעוריו" כתוב (בלא וא"ו), "משנער לצאת ממעי אמו, מיד ניתן בו כבר יצר הרע". וכן כתוב (שם ד, ט) "לפתח חטאת רובץ", ודרשו חז"ל (ילקוט ש' בראשית ד, לח) שכבר ממעי אמו הוא מצפה לו להחטיאו. נמצא שמיד עם לידתו נכנס בו היצר הרע, ואילו היצר הטוב נכנס בו רק בהיותו בן י"ג למצוות, וכמפורש במדרש (קה"ד, ט) על הפסוק (קהלת ד, יג) "טוב ילד מסכן וחכם ממלך זקן וכסיל", ודרשו חז"ל שזה מדבר על היצר הטוב והיצר הרע (כדלהלן בהערה תג).

תג. כתוב (קהלת ד, יג) "טוב ילד מסכן וחכם ממלך זקן וכסיל", ופירשו במדרש (שם קה"ד, טו. וילקוט ש' קהלת תתקעא. וכן הביא רש"י בפסוק שם) "טוב ילד מסכן וחכם – זה יצר טוב, ולמה נקרא שמו ילד? כי אין מזדווג (מתחבר) לאדם אלא מבן י"ג שנה ולמעלה. ולמה נקרא שמו מסכן? שאין הכל שומעין לו (ברש"י שם פירש שאין האברים שומעים לו כמו ליצר הרע). ולמה נקרא שמו 'חכם'? שהוא מלמד את הבריות לדרך ישרה (וטובה, רש"י). ממלך זקן וכסיל – זה יצר הרע, ולמה קורא אותו 'מלך'? שהכל שומעין לו (ברש"י שם פירש שהוא שליט על כל האברים). ולמה קורא אותו 'זקן'? שהוא מזדווג (מתחבר) לו מילדותו ועד זקנתו (ופרש"י שמשעה שנולד הוא נתון בו, שנאמר בבראשית ד, ז 'לפתח חטאת רובץ', וכדלעיל בהערה תב). ולמה קורא אותו 'כסיל'? שהוא מלמד לאדם לדרך רעה (וסכלות, כאמרו 'אין אדם חוטא אלא אם כן נכנסה בו רוח שטות').
וכן אמרו חז"ל (אבות דרבי נתן טו, מב) "בי"ג שנה גדול הוא יצר הרע מיצר הטוב, כי מזמן שנולד האדם, היה יצר הרע הולך וגדל עמו, ואם מתחיל לחלל שבתות, אין מוחה בידו. אבל לאחר י"ג שנה, כשבא אליו יצר הטוב, אם ח"ו מחלל שבתות, אומר לו יצר הטוב: ריקה (שטות), הרי התורה אומרת 'מחלליה מות יומת' (שמות לא, יד)".

גם בזהיר (ריש פרשת וישב קעט: :) אמרו שהיצר הרע נמצא באדם מיד כשנולד, ולכן אין לו שכל להישמר שלא יינזק מאש (שלא ככל בעלי חיים שבורחים מהאש ומדברים מוסיקים), ומיד מתעורר לדרך רע, וכמו שפירשו את הפסוק "טוב ילד מסכן" שהוא היצר הטוב – שנקרא 'ילד' משום שנמצא עם האדם ימים מועטים, שהרי נכנס בו רק מגיל י"ג שנים – והוא טוב מ'מלך זקן וכסיל' – שהוא יצר הרע הנקרא 'מלך', ששולט על בני האדם, ונקרא 'זקן' על שמזדמן לאדם מיד כשנולד ויוצא לאור העולם. ולכן מקדים היצר הרע להתחבר לאדם מיד כשנולד, כדי שהאדם יאמין לו, וכשבא אחר כך יצר הטוב כבר קשה להאמין לו, ודבריו דומים כמשא כבד, כי האדם כבר נתרגל ליצר הרע. **וכמו** שאמרו (סוטה כא:) ש'רשע ערום' הוא מי שמקדים לטעון לפני הדיין לפני שיבוא חבירו בעל הדין, ככתוב (משלי יח, יז) "צדיק הראשון בריבו" שהבא ראשון בריב דומה לצדיק בריבו, כי יטעים את דבריו ויכניסם בלב השומע. כך היצר הרע הוא רשע ערום (ככתוב בבראשית ג, א 'והנחש היה ערום'), שמקדים ושווה על האדם לפני שיבוא חבירו היצר הטוב (בגיל י"ג),

ומבואר בוהר שבבר מצוה הנער מקבל 'נשמה קדושה', ונחשב לו כאילו נולד באותו היום, והקב"ה אומר לו אז: "בני אתה, אני היום ילדתיך", (כי באותו יום נכנס בו היצר הטוב ונשמה קדושה בחינת 'נפש' דאצילות, וכפי מה שירבה בתורה ובתפילה עוד בעודו קטן – כך תגדל מעלת נשמתו, ובר מצוה יקבל נשמה קדושה יותר)^{תה}, ויש שכתב שלכן ראוי לדרוש בתורה ולעשות סעודת מצוה ביום זה, שעל ידי כך

ומכיון שהוא הקדים וטען טענותיו לפני האדם, אז כשבא היצר הטוב רע לאדם להיות עמו ואינו יכול לזקוף ראשו, שנדמה לו שהיצר הטוב מכביד עליו את כל המשאות שבעולם. ועל זה אמר שלמה "וחכמת המסכן בזויה ודבריו אינם נשמעים" לפי שהקדים אחר (היצר הרע) את טענותיו. ולכן באמת כל דיין המקבל טענת אדם אחד לפני שבא חבירו בעל דינו, נחשב כאילו מקבל עליו אלהים אחרים להאמין בו ולעובדו, וצריך להמתין שיבוא חבירו ורק אז ישמע את טענת שניהם ויחקור את דבריהם. וזו דרך הצדיק, שלא להאמין לרשע ערום – שהוא היצר הרע – עד שיבוא חבירו היצר הטוב, וכיון שבני אדם מאמינים ליצר הרע, לכן הם נכשלים לעולם הבא, עכ"ד הוהר. וכתבו המפרשים שלכן זרע ישראל מחנכים את בניהם למצוות כבר מקטנותם, כדי שיהיו מורגלים בכך, ובבוא היצר טוב ימצא מוכן לשבתו (ולחלץ בהערה תה כתבנו שכפי מה שהקטן יקיים מצוות לפני שיתחייב בהן, כך תתקן נשמתו הקדושה שתבוא אליו בגיל בר מצוה, ובתולדות אדם כאן ביארנו בטעם מה שח' עשה כן). **וכתב** במאור ושמש (פרשת יתרו בא"ד ויספר משה) שמכיון שהיצר הרע שכן אצל האדם י"ג שנים, וקשה לו לפרוש מהמידות המגונות שנשרשו בו, לכן הקב"ה שחפץ חסד הוא, בפעם הראשונה שמתעורר לב האדם בתשובה, הוא מאיר לו הארה גדולה מאוד (הנקרא בכתבי הארז"ל 'לגדלות ראשון'), ואחרי שהיא מסתלקת ממנו האדם צריך לעבוד על כך בכוחות עצמו. וראה בוהר (סתרי תורה, בראשית עת. – עט. והבאנו בתולדות אדם).

תת. אמרו חז"ל (אבות דרבי נתן דלעיל בהערה תג) שאם האדם מחלל שבת, היצר הטוב צועק עליו: שוטה, הרי התורה אומרת (שמות לא, יד) "מחלליה מות יומת". וכן כתב בסדר היום (אבות ה, כא) 'בן שלש עשרה למצוות', כי אף שמאז יש לאדם טורח רב יותר במצוות, שאז חייב לקיים את כולן – מכל מקום שכלו מתעלה יותר ויותר ממה שהיה קודם לכן, כי היצר הטוב שורה עליו ומדריכו ומיישרו ומורה לו את הדרך הטובה שילך בה, כמאמר חז"ל (ודלעיל הערה תג) על הפסוק (קהלת ד, יג) "טוב ילד מסכן וחכם" שהוא היצר הטוב, לעומת היצר הרע שמוחק על האדם כבר מלידתו, שמלך עליו כרצונו אל כל אשר יפנה ירשיע, ואילו יצר הטוב בא כעת. ונקרא 'מסכן' – שאין לו יועצים ושושבינים כמו ליצר הרע שכל רמ"ח איברי האדם סרים למשמעתו וחפצים לעשות רצונו, אלא יש לו רק חכמתו, ונקרא 'רוח' שהוא מושב ומשכן 'לנשמה' כשתבוא לשרות בתוכו, וכמו שאמרו חכמי האמת (הקבלה) שה'נפש' באה לאדם כשנכנס למילה ונקרא 'ישראל', וה'רוח' – הוא היצר הטוב – בא לו ביום הבר מצוה (ובתולדות אדם הרהבנו בפיסוד הדבר), ומאז הבחירה בידו לבחור בטוב ולמאוס ברע, ואם לא יעשה הטוב הוא בר עונשין, שניתן להענישו משוכה ל'נפש' ול'רוח'.

תת. אמרו בוהר (פרשת משפטים צח. ונוכר בקצרה שם קא.) שכאשר האדם מגיע לגיל י"ג שנים הוא נקרא 'בן' לכנסת ישראל (הנקראת 'שכינה' שהיא מלכות דאצילות), וכשנעשה בן עשרים נקרא 'בן' להקב"ה (הנקרא 'קדשא בריך הוא' שהוא ז"א דאצילות), ועליו נאמר "בנים אתם לה' אלקיכם". וכשהגיע דוד לגיל י"ג שנים ונכנס לשנתו הי"ד, סיפר דוד כי (תהלים ב, ז) "ה' אמר אלי: בני אתה, אני היום ילדתיך..." לפי שקודם לכן לא היה נקרא 'בן' לשכינה ולא שרתה נשמה עליונה, שהרי היה בשני ערלה (שהם שנות הקטנות שנמצאים בדרגות נמוכות יותר בקדושה), והיה אחוז ברשות היצר הרע השולט עליו בימי קטנותו, ורק כעת "אני היום ילדתיך" שקיבל נשמה חדשה הנ"ל ונכנס בו היצר הטוב (ונעשה 'איש'). "אני" – השכינה, ולא צד אחר כמו שהיה עד עכשיו (שהיה אחוז בו קצת היצר הרע כנוכר). ולכן בשעה שהיה שלמה בן עשרים אמר (משלי ד, ג) "כי בן הייתי לאביו". **והמשיך שם**, שהקב"ה מסתכל בכל יום ויום על הילד בעודו קטן ונמצא בשנות הערלה (שהוא היצר הרע השולט עליו כנוכר) קודם בר מצוה, וכשנמשך לבית הספר ללמוד תורה ולבית הכנסת להתפלל, בזה שובר את יצרו הרע, והקב"ה לוקח את הנשמה שצריכה להיכנס בו כבר מצוה, ונותן לה מאוצרו מתנות כמו קישוטים שנותנים לכלה, שהם מיני אורות והשגות שנותנים במתנה לנשמה עד הזמן שמכניסה לחופה בתוך ה'בן' הזה כבר מצוה, [וכן אמרו בוהר (והרד"ש כ: ובדפו"א טו: והובא במגן אברהם או"ח רכה, ד ובבאר היטב ס"ק ד) שביום הבר מצוה נחשב כ'חתן'], ע"כ. (ובתולדות אדם הוספנו עוד).

ונמצא שכגודל מה שירבה הילד בתורה ובתפילה לפני הבר מצוה, כך תקבל נשמתו מה' מתנות רבות יותר לקדשה, וכשתיכנס אליו כבר מצוה תהיה קדושה וגבוהה יותר. (ובספר הלולא דרבי הביא בשם הספרים ששלשים יום לפני שנעשה בר מצוה דנים אותו בשמים בכל לילה, איו נשמה יתנו לו). **ופירש הארז"ל** (לקוטי תורה פרשת שמות) שביים הראשון שבו נכנס היצר הטוב בגוף האדם כשהוא בן י"ג שנה ויום אחד, אז הוא מולך באותו היום בהכרח, והיצר הרע נכנע מלפניו, ולכן 'אור לארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הנר', כי ביום הראשון

יתקדש הנער^ת. ואותו היום קל מאוד לקניית התורה ועבודת ה' בתענוגים בטעמו מתק צוף נועם גן עדן^ת. ומאחר שיום זה הוא כה גדול, לכן ראוי להימנע מלהתעסק בו בשאר דברים, אלא יקדישנו כמה שיותר לתורה, וידחה את שאר הסיידורים ליום אחר^ת.

של 'ארבעה עשר' נכנס היצר הטוב באדם, בזכות התורה שלמד בקטנותו, שנקראת 'אור' (ככתוב במשלי ו, כג 'תורה אור'), ובזכות המצוות שנתחנך בהן, שנקראות 'נר' (ככתוב שם 'כי נר מצוה'), ובזכות שתיהם 'בודקין את החמץ' שהוא היצר הרע, ודוחים ומכניעים אותו ונכנסת בו נשמה ויצר הטוב. ובפירוש דמשק אליעזר כתב שאף אם הילד נולד במידות רעות, בכל זאת מעת שהגיע להיות בר מצוה, הוא מקבל בכוחו לבחור בטוב על ידי לימוד התורה ולהפוך את מידותיו להיות טוב, ואם הקב"ה רואה שהאדם מתאמץ לשבור את מידותיו הרעות, אז הוא נותן לו שכל ודעת להבנת התורה. (ובתולדות אדם גיל י"ג חוספנו).

ובמנוחה וקדושה (לתלמיד הגר"ח מוולאז'ין, שער התורה ח"א טז) כתב "אני היום ילדתיך, בין השמשות של יום תחילת י"ד, כי כמו העובר בבטן אמו אף שגם שם הוא שלם בכל איבריו, מכל מקום לא נקרא 'לידה' להיקרא בשם 'איש' עד שיצא לאור העולם, וירחי העיבור אינם אלא הכנה לזה. כך הי"ג שנים שעברו עליך אין לכנותם אלא בשם 'עיבור', שהם רק הכנה למעמדך שאתה עתה בו, כי עד הנה לא היית יכול להיקרא בשם 'אדם חי'". וכתב עוד (שם ח"א יב) "ואם תזכה למאור התורה וקדושתה ביום שתיכנס לי"ג, בודאי תתרצה בטוהר לבבך להתנהג כן גם בימים הבאים לפניך, ואם תתמיד בהנהגה הזו (שפביא שם) עד מ' יום כיצירת הולד, תהיה בטוח שאז תבין יראת ה'".

II. בכף החיים (א"ח רכה, יא) כתב שמה שאמרו בוזהר שביום זה נקרא 'בן להקב"ה', "הטעם משום שבהתחלת שנת י"ד זוכה לבחינת 'נשמה' כידוע, ולכן נוהגים לדרוש ולעשות סעודה ביום שנכנס לבר מצוה, כדי שעל ידי עסק התורה ומצות סעודה שעושים לכבוד היכנסו למצוה, יזכה לבחינת ה'רוח' היותר גדולה במעלה וקדושה. ואם אינו יודע הבן לדרוש, דורשים לפניו, ואם אביו יודע לדרוש – הוא יותר טוב משאר אדם" (ויש לעיין בדבריו כמו שהבאנו בתולדות אדם).

III. במנוחה וקדושה (שער התורה ח"א סימן ז) כתב "היוצא מדברינו שבתחילת שנת י"ד קל מאוד קניית התורה ועבודת ה' בתענוגים, בטעמו מתק צוף נועם גן עדן בעולם הזה, כי לא ניתן שליטה ליצר הרע להפסיק בינו לבין אביו שבשמים, ושכרו כפול ומכופל לעולם הבא, כידוע דין העובר מאהבה. אבל אחרי שנשתרש בחטא, קשה מאוד להשיג המעלה הגדולה הזאת". ועיין שם (סימן ה) שהרחיב. והמשיך (סימן יב) "אבקש ממך בני, נסה לשמוע בקולי וללמוד למחרת שנכנס לי"ג כל היום בחשק גדול, ואז תשיג גדלות הבורא וקדושת התורה, ובכל זאת אין בקשתי להטריחך אלא בליל תחילת שנת י"ד ולמחרתו. ואם תזכה למאור התורה וקדושתה בזה היום, בודאי תתרצה בטוהר לבבך להתנהג כן גם בימים הבאים לפניך. ואם תתמיד בהנהגה הזו עד ארבעים יום כיצירת הולד, תהיה בטוח שאז תבין יראת ה'". והוסיף (סוף סימן א) שכדי שישכנע האב את בנו, יאמר לו: 'אוי! לא היה לי שכל בעת הבר מצוה, להתחבר בכל יכולתי לתורה הקדושה, ולכן שולט עלי עתה היצר הרע שאיני יכול לצאת מרשותו. אילו לא הייתי שומע לו אז, ולא הייתי מניחו להשתלט עלי, לא הייתי בא בכל עתה לידי חיים קשים ולא לידי צער, וירבה לפניו תמיד כל עת במעלת המדובק בתורה ובגריעת הפורש ממנה, ומוזה לבבו יבין וישתוקק לימודה. והעיקר להתפלל על זה בכל עת, ולכוין בברכת 'אהבה רבה' ובברכת התורה 'ונהיה אנחנו וצאצאינו', ובמזמורי תהלים המדברים בזה וכדומה, עכ"ד. **והביא** שם (ס' ט) בשם האלשיך על הפסוק (דברים כ, א-ג) "כי תצא למלחמה וגו' אתם קרבים היום למלחמה", דהיינו שרק יום אחד תתגבר על יצרך, ואחר כך כבר 'ה' אלקיך עמך' ע"ש. ומבואר שאף מי שכבר חטא, עיקר ההתגברות נגד יצרו היא ביום הראשון, וק"ו לילד זה שלא חטא עדיין, כי חטאי הקטן אינם בחשבון. וגם הכף החיים (רכה, יב) כתב "ואם יודעת [הבת מצוה] ללמוד, יש לה ללמוד באותו היום יותר משאר ימים. וכן הבן יעשה כן, ושלא יפסיק מלימוד באותו יום, לא ביום ולא בלילה. וטוב ללמוד משנה באותו יום מפני שהוא אותיות 'נשמה', או בספר הוזהר הקדוש (שמשחר הנשמה)".

IV. יש נערים שמלבד סעודת המצוה שעושים בלילה, עוד מתעסקים במשך היום בסידור המתנות שקיבלו ובדברים נוספים, גם בתוספת סעודה לחברים וכדו'. אמנם מאחר שראינו עד כמה צריך לנצל את היום הראשון לתורה ולמצוות, ושהכל הולך לפי יסודות הבניין (וכמו שהרחיב במנוחה וקדושה שהבאנו בהערות תה-תז) – לכן את הדברים שאינם מוכרחים להיעשות ביום הראשון, ישתדל לדחות ליום אחר, וילמד בהתמדה ובתענית דיבור כפי יכולתו, ובמסירות נפש מועטת זו יזכה בעזרת ה' להמשיך לגדול במעלות התורה והיראה. **שוב** ראיתי (בנתיבות ההלכה חלק מו עמ' 366) שכך אמר גם הג"ר ישראל אליהו וינטרויב זצ"ל לנער אחד בליל

בלילה שבו נכנס לגיל י"ג שנה, יקבל עליו קבלה אמיתית של נועם עול התורה והמצוות, וכפי גודל קבלתו באותה העת – כך ימשיך בכל חייו^ט. וראוי לאב או לרב לזרז את הנער בגודל קבלה זו^י. ויקבל זאת בשמחה, וזוהי מצותו הראשונה בגדלותו^{יא}, ויש אומרים שהמצוה הראשונה היא קריאת שמע בערבית^{יב}. ובתולדות אדם (גיל י"ג) הארכנו בזה עוד הרבה.

תשובה: כשחנער נכנס לתחילת שנתו הארבעה עשר, הוא זוכה לקבל 'נשמה קדושה', ויש לו לקבל את התורה והמצוות בשמחה ולקדש את חזתו חלה כראוי, וכך ימשיך לגדול כראוי.

כניסת י"ד שלו, שביום זה לא יתעסק ולא ידבר עם חבריו, ויאמר להם שאינו מדבר ביום זה, וכן שלא יתעסק במתנות שמקבל, ואם ישמר מזה, יראה הצלחה רבה בתורה ובעבודה, ואם באותו יום בבית ילמד טוב יותר – עדיף שישאר בבית, עכ"ד.

ט. בספר הפרדס להגרא"ל הלוי עפשטיין (ח"ג דרוש לשבת עמ' מז, וזוהי אחד מהשנים שקיבלו הסכמה מהגר"א) כתב "בליל הנכנס לי"ד שנה משני האדם אחר י"ג שנה שלימות... כאשר יסכים (כפי מה שיחליט) האדם בדעתו באותו לילה לעבוד את ה' יתברך, כן יצמיח ויעלה בכל מיני מעלה, עד שיגיע לכל מידה מעולה, והוא בדוק ומנוסה בלי שמץ ותפלה, והשומע לְדַבְּרֵי אלה, בודאי שיהיה לו תקנה גדולה ולתקן מה שעשה חס וחלילה, על ידי בקשת רחמים כל אותה הלילה, ויעלה לשם ולתהילה". וכן כתב במנוחה וקדושה (כדלעיל הערה תז) "שבתחילת שנת י"ד קל מאוד קניית התורה ועבודת ה' בתענוגים". וכן מצינו בדברים רבים ביהדות, שכפי קדושת ההתחלה בהם, כך ימשיך כל הזמן, כמו בתוקף קבלת עול מלכות שמים מיד כשקם בבוקר (כמובא בכתר ראש להגר"ח מוולאז'ין), ועוד דברים רבים (כמו שהרחבנו בספר הפרשה המחכימה בראשית א, א' כח הראשית' ועוד).

י. **מסופר** (שדה צופים על הש"ס) שהגר"ש וואזנר זצ"ל נשאל על אודות הליכה לשמחות: מצד אחד נכון להשתתף ולשמוח בשמחת חבריו, ובפרט שלפעמים אם לא יבוא תהיה לחבירו עגמת נפש, ומאידך זה מפריע מאוד בלימוד. בתוך תשובתו הזכיר שהחזון איש זצ"ל אמר לו פעם שרק לשמחת בר מצוה הוא משתדל ללכת, כי הוא חושב שיוכל להשפיע על הילד הבר מצוה שיקבל עליו עול תורה ומצוות בקבלה גמורה ואמיתית, ולכן הוא רוצה להשתתף אף שהדבר מפריע לו בלימוד, אבל לשאר שמחות הוא נמנע מללכת מחמת ביטול תורה. ואם בכל זאת הוכרח ללכת, יעשה כן למשך דקות קצרות. (ובמקום אחר הובא כיצא בזה, שהשיב על כך שמתבטל מתורתו לפעמים כדי להיות סגור, זאת משום שידע שזה משפיע לטובה על התינוק. ובברורי הלכות יו"ד שסא, א' הרחבנו בזה בענין מבטלין תלמוד תורה להכנסת כלה ולברית מילה).

יא. **החתם סופר** עה"ת (בראשית ג, כג מתוך חידושים שחידש בשבת בר מצוה של בנו הגר"ש) כתב "שזוהי מצוה ראשונה שמקיים הנער, [ש]מיד בכניסת שנת י"ד בצאת הכוכבים הוא שש ושמה שזוכה לקבל [את] עול מצוות ה' אלקיו, והשמחה היא מצות עשה דאורייתא לעובדו 'בשמחה ובטוב לבב מרוב כל' (דברים כה, מז), ולא נתפרש בתורה לשמוח ביום זה, כמו שלא נתפרש בתורה לשמוח ביום מתן תורתנו הקדושה (כחג השבועות, ובמגנים ומעדים שבועות הבאנו על כך תירוצים אחרים), אלא תלה היום טוב והשמחה ביום הביכורים וקציר חטים, כי לא יתכן שיצונו במצות עשה שנתחייב לשמוח בקבלת עול על צווארנו, שאם כן שמחה זו עצמה עול היא על צווארנו, אלא הקב"ה לא ציווה, ואנחנו שמחים מעצמנו שזכינו לקבל עול תורתנו עלינו, ומסדרת שמחה זו נשכח שמחת בכורי קציר חטים שהיא שמחת עולם הזה 'וכל חפצים לא ישוו בה' (משלי ת, יא. וכע"ז ג, טז), וכן ביום בר מצוה (שיש לו קבלת עול מצוות פרטית שלו)".

יב. **הגרי"ב** זולטי זצ"ל (ורבה של ירושלים ובעל 'משנת יעקב') שאל כיצד יתכן שמיד בגיל י"ג שנה כבר מצוים על מסירות נפש, שהיא מצוה גדולה מאוד. והשיב שהרי את המקור לכך שבן י"ג למצוות ראינו שלפירוש אחד לומדים זאת מ'שמעון ולוי אחים' שנקראו 'איש' ביום היותם בני י"ג, שהרגו את כל עיר שכם. ואם כן רואים כיצד ניתן כבר בגיל י"ג לעשות מסירות נפש.